

KATJA NOVITSKOVA:

Rahvusvaheliselt kõige kõrgemat täheleendu tegev Eesti kunstnik **Katja Novitskova** (33) avab tuleval nädalal oma esimese ja seni suurima isikunäituse Tallinnas. Kunstnikuga ajas juttu **Kadri Karro**.

„Põletan üksi sama palju energiat kui üks väike firma“

◀◀ 47

Ma käisin hiljuti Hiinas. See oli huvitav kogemus, seal saab telefoniga turult õuna osta. Digitaalne maksmisüsteem, kõikidel asjadel on QR-koodid. Skannid oma QR-koodi ja asi on makstud, ei mingit raha. Nagu Taxify, aga saad iga objekti eest nii maksta. Ja nad ei ütle, et nad on e-riik. Lihtsalt arenevad hullult kiiresti ja ajavad oma asja. Hiina, jess, e-riiki!”

Nii räägib Berliinis ja Amsterdamis elav kunstnik **Katja Novitskova**, kellele viimased aastad on kindlasti toonud hulganisti jess-hetki. Oma loomingus tehnoloogiat ja loodust visuaalselt efektseks ja mõtlemapanevaks tervikuks põimiv kunstnik esindas Eestit viimasel Veneetsia biennaalil, avas möödunud suvel suure vabaõhunaütuse New Yorgi südames, pälvis novembris Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu noore kultuuritegelase preemia. Ees ootavad isikunäitus Londonis Whitechapeeli galeriis ja Balti triennaal, uue suure väliskulptuuriga avaneb märtsi lõpus isikunäitus Belgias ja dokumentalist **Piibe Kolkal** valmib mitme aasta jooksul üles võetud dokumentaalfilm Novitskovast. Veel enne seda avatakse tuleva nädala lõpus Novitskova Veneetsia biennaali näituse „Kui sa vaid näeksid, mida ma su silmadega olen näinud“ edasiarendus Kumu 5. korrusel. **Ütlesid möödunud aastal, et tahaksid pärast Veneetsiat aja maha võtta ja viis kuud kuskil koostas magada. Ega see sul vist päriselt ei õnnestunud?**

See ei olnud puhkus, aga ma olin koomas. Pärast New Yorgi näitust ei vastanud ma isegi presidendi kantselei kirjadele. (*Naerab.*)

Mitu viimast aastat olen kogu aeg varesti puhanud. Ühel hetkel, kui tuli korraga hästi palju näitusi ja palju tähelepanu, umbes neli aastat tagasi, siis ma tulin ükskord ühelt suurelt näituselt koju ja mõtlesin, et okei, ma ei taha järgmise nädala jooksul üldse inimesi näha. Et mul on *boyfriend* siin olemas, teisi inimesi ei taha ma näha. Ja siis ma hakkasin lihtsalt arvutimänge mängima. Sellest saigi minu *off time*. Kui ma tulen näituselt ja tahan olla sellest maailmast väljas, siis ma mängin *open-world*-mänge, mis on nii eskapistlikud kui vähegi võimalik, või vaatan teleseriaale.

Ja siis eelmise aasta jooksul avastasin, et see ei aita mind enam. See ei olnud õige viis puhkamiseks. See on nii passiivne. Otsustasin, et nii ei ole õige. Ma ei jõudnud enam korralikult inimestega suhelda. Nüüd ma püüan nii teha, et kui ma ei tööta, siis ma suhtlen inimestega, kes ei ole mu tööga otseselt seotud. Kõlab nagu väga lihtne mõte, aga ma ei olnud seda neli aastat teinud.

Sain aru, et terve nädala jooksul räägin ma inimestega ainult tööst. Ma ei taha olla sellises bossi men-

taalsuses kogu aeg, et käin ringi ja ütlen inimestele, mida teha. See ei ole huvitav elu, see ei ole sotsiaalselt tervislik.

Kas sul on ka juba tekkinud selline tunne nagu mõnel kuulsal rokkartistil, et mõnest enda hittloost on nii kõrini, et ei tahaks seda kontsertidel enam esitada? Oled mõnest oma teosest tüdinud?

Ma olen neist kõigest väsinud! Kui ma teen midagi, siis ma olen sellest kohe väsinud ja ei taha seda enam näha. See ei tähenda, et töö on halb, vaid ma lihtsalt ei taha selle peale enam vaadata. Tunnen survet, et pean kogu aeg ise arenema. Kui mu juurde tullakse sooviga näidata mu vanu töid ja ei tunta huvi, millega ma just nüüd ja praegu tegelen, siis see on lihtsalt igav. Palju huvitavam on kogu aeg midagi uut teha. Ja samas ma saan aru, et inimeste ajataju on erinev. Nende jaoks on mina neli aastat tagasi ja mina praegu sama inimene, aga minu jaoks absoluutselt ei ole. **Mis Kumu näitusel võrreldes Veneetsiaga, kus Eesti paviljon väga menukaks osutus, uut on?** Jah, näituse pealkirja lisasime täiendi „2. aste“, sest see ei ole sama asi. See on *next level* juba sellepärast, et näitus on suuremas ruumis.

Teen seda näitust natuke teistsuguse loogikaga. Kõigepealt näeb inimene midagi, mille puhul ta saab kohe aru, mis see on, midagi, mida ta teab ja mille ta ära tunneb, ja näituse lõpus on kõige kaootilisem, kõige mutantlikum, kõige võõram, müstilisem osa.

Veneetsias olid meil pildid loomadest Aafrikas, tehtud looduse jälgimise kaameratega. Veneetsias oli ruum väiksem, Kumu on rohkem ruumi ja ma tahaks sellist safari, džungli elementi rohkem välja tuua. Nii et näituse teine ruum on must-valge, natuke hirmus savann öösel. See kõik on tehtud mehaanilise pilguga, mitte inimese pilguga kaameratega. Tahan Veneetsias olnud õuduse elementi sisse jätta, isegi veel tugevamaks teha. Olen teinud mõned erilised prožektorid, mis loovad dünaamilisema mulje kui Veneetsias.

(*Katja näitab mulle oma Veneetsia näituse kataloogist ahvide pilti.*)

Aafrikas tehtud pilt. Inimene saab kohe aru, et tege mist on loomadega. Meil on kohe selline side nendega. Nad vaatavad kaamerasse, see on nagu selfi. Aga me tegelikult ei peaks seda pilti isegi tegema. Tegelikult peaksid need loomad elama seal metsas lihtsalt oma elu. Miks me teeme tuhandeid ja tuhandeid pilte sellest, kuidas nad oma elu elavad? Toimub pidev planeedi koloniseerimine, me kasutame kõiki ressursse, mida saame, tugevad varastavad nõrkadelt jne. Ja loomad on muidugi kõige nõrgemad. Aga minu

näitus ei ole loomadest, see on palju üldisem.

(*Näitab järgmist pilti kataloogist.*)

Ja siin läheb juba abstraktsemaks. See on pilt sellest, kuidas auto näeb looma tee peal. Pildil on kits, kes jookseb üle tee. Tuleviku autod peavad registreerima, et tee peal on loom,

ja peatuma. Autole piisab sellisest kvaliteedist, et aru saada, et see on loom. Pilt ei ole tehtud inimese jaoks, vaid masina jaoks, auto jaoks. Aga see on ikkagi pilt. Tehtud masinaga ja mõeldud teise masina jaoks. Aga kunstniku pilguga ma näen siin hoopis suprematismi! Ja see huvitab mind. Uued industriaalsed ja tehnilised visuaalsed keeled. Visuaalne keel on ikka visuaalne keel, isegi kui see pole mõeldud olema kunst, on ta ikka esteetiline. See esteetilisus on igal pool olemas.

Mina lihtsalt püüan kõiki neid asju kokku tuua. Et tekitada sellist ebamugavat tunnet, olulist, aga ebamugavat tunnet, et maailm on praegu ikka väga keeruline. Ja ka see, kuidas me maailma näeme, on keeruline küsimus. See kõik on seotud

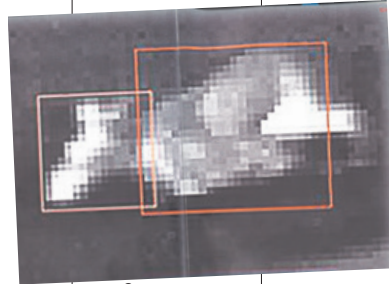
sotsiaalsete asjadega, nagu *fake news*, fotošopitud reaalsus, mis on tegelikult olemas ja mida ei ole, ja kes selle üle otsustab. Nii looduse tasandil kui sotsiaalsel ja poliitilisel tasandil.

Mul on näitusel ka inimlik element.

Beebihällide skulptuurid. Inimest seal sees ei ole, aga see on inimesega seotud objekt. Naistele on see äratuntav, aga tavaliselt mehed ei tea üldse, millega tegemist on. Mehed tavaliselt küsivad, et mis asi see on. (*Naerab.*) Need näevad nii kliinilised välja.

Need hällid on üldse väga huvitav filter. Esimene küsimus, mis mulle esitatakse, on see, mis asjad need on, ja teine küsimus, kas sa oled ise ka ema. Miks ma peaks ema olema, et sellist elementi oma loomingus kasutada? Nagu see oleks ainuke põhjus sellist kunsti teha – et ma olen ise ema ja see teema on kinnisidee.

Ainuke inimlik nägu, mis on näitusel, on embrüo 3D-skänn. Laps naise kohus. Kõik naised, kes on rasedad, lasevad ultrahelipilte teha, see on väga levinud. Ma leian, et need pildid on väga müstilised ja huvitavad, ja ma kasutan näitusel üht sellist fotot. See on ka näide sellest, kuidas igasugune jälgimine hakkab juba algusest peale. Inimene on võib-olla alles kaheksa rakku, aga juba jälgitakse, kas temaga on kõik korras, milline on tema geneetiline kood jne. Kõik on juba kodeeritud, ultraheli, mitmesuguste kalkulatsioonide abil. Loode saab kohe numbriteks. Ja see on huvitav. Minu

REPRO

„Naiskunstnike puhul on surve, et sa pead olema kas hull või seksikas või... Pead kuuluma mingisse lahtrisse. Kui sa oled lihtsalt inimene, siis sellest ei piisa.“

REPRO

jaoks on numbrid ja pildid üks ja seesama, sest neid saab tõlkida. Iga kord, kui keegi käib arsti juures, tehakse temast mingi pilt, ultraheliga või röntgeniga. Ma käin tihti arstide juures ja vaatan alati neid masinaid seal.

Sel lootel pole veel nime, ta pole veel isiksus, tal pole veel sotsiaalset keha. Ta on veel inimese ja looduse vahel. Ja tema digitaalne jälg sünnib enne tema sündi.

Kas sa ise oled maailma suhtes pigem pessimistlikult meelestatud või on sinu loomingu tumedamate hoo-vuste taga ikka mingi lootus, mingi valguskiir?

Mul ei ole valmis vastuseid. (*Naerab.*)

Ma lugesin üht artiklit, mis rääkis sellest, et tuleb uus mõttesuund looduse säilitamise valdkonnas. Inimesed saavad aru, et nad ei saa säilitada kõike. Kui sa teed otsuse, et sa säilitad midagi, siis sa samal ajal teed otsuse millegi muu säilitamise vastu. Või pead koguni midagi muud aktiivselt ära tapma. Näiteks, kui eurooplased läksid Austraaliasse, töid nad sinna endaga kaasa rotid. Ja need rotid söid kohalike Austraalia loomade toitu. Ja nüüd tuleb otsustada, kas tappa kõik rotid ära ühel või teisel saarel, et näiteks teatud linnud saaksid jätkata oma elu.

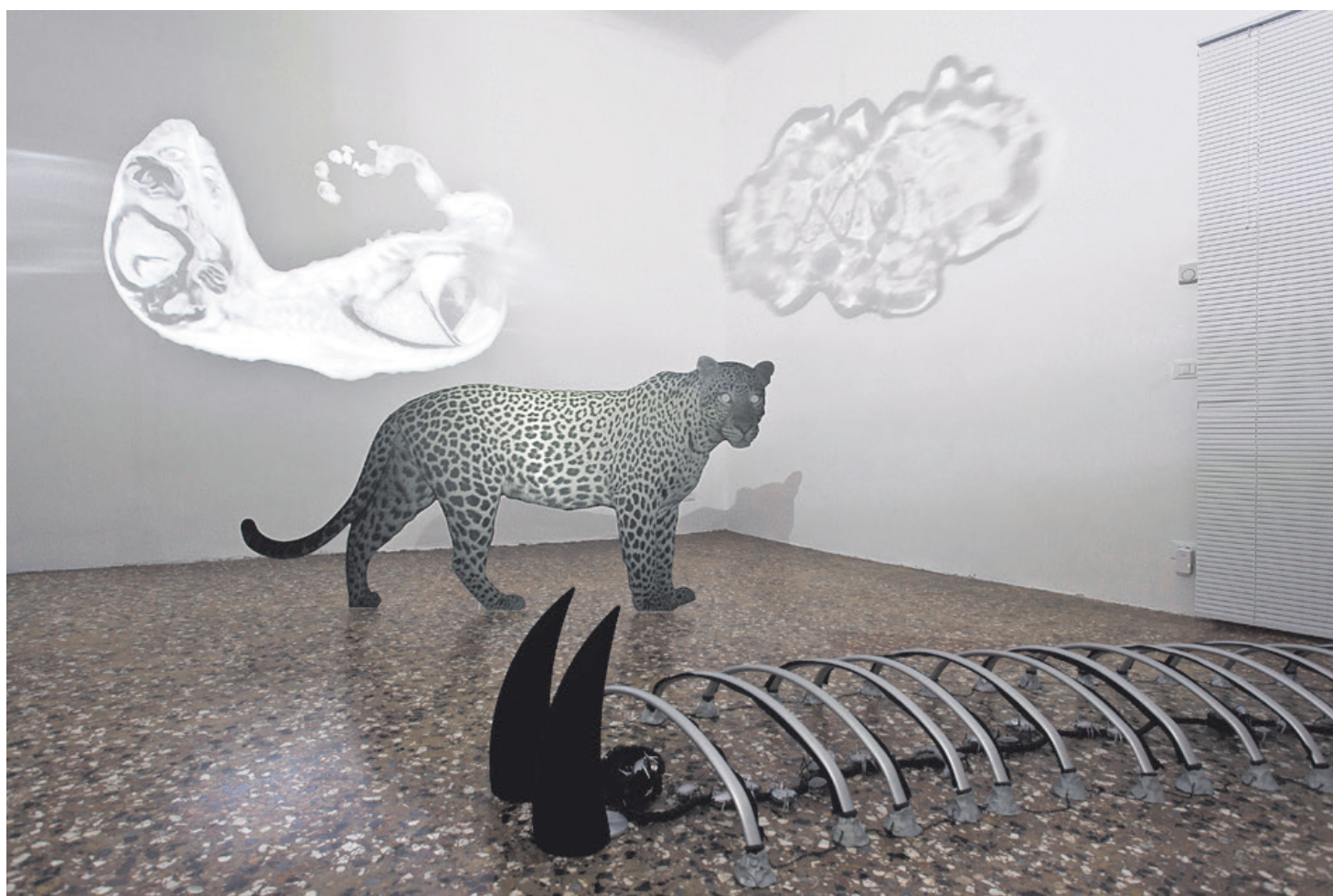
Neid küsimusi tuleb ette igal sammul. See on väga suur ja raske vastutus. Kes otsustab selliseid asju? Mille pealt ta neid otsustab? Meil ei ole ju kunagi kõiki andmeid olemas ja me tegelikult ei tea, mis ühe või teise otsuse tagajärjel saab. See on väga hirmus idee. Valikud ei saa enam lihtsad olla. Kõik on väga keeruline. Elame sellisel populistlikul ajal, et näiliselt on kõik must ja valge, *slogan*-ite peal. Aga tegelikult tuleb see sellest, et asjad lähevad järjest

FOTOD ARNU VAHTRA

„Valitseb suur konflikt selle vahel, mis tegelikult toimub, ja selle vahel, mis uudistes ja meedias toimub.“

EESTI PAVILJON 57. VENEETSIA BIENNAALIL: Kunstnik Katja Novitskova ja kuraator Kati Ilvese projekti „Kui sa vaid näeksid, mida ma su silmadega olen näinud“ külastas möödunud aastal toimunud Veneetsia biennaalil kuue kuu jooksul ligi 40 000 külastajat, mis on peaaegu kolmandiku võrra rohkem kui ühegi varasema Eesti paviljoni puhul. Alates järgmise nädala lõpust näeb sama näituse edasiarendust Kumas.

keerulisemaks. Reaalsuse mustrid lähevad järjest keerulisemaks. Kindlasti on tulevikus ees ka uut ilu ja huvitavaid asju, aga tulevad ka suured surma- ja valuperioodid. Keegi lihtsalt ei tea, kus ja mille pärast. Me ei tea ka seda, mida kliimamuutus täpselt Eestisse toob. Äkki see on Eestis jaoks tore, aga äkki hoopis halb?

Väga keeruline on midagi planeerida. Kõik on nii ettenägematu, nii kompleksne. Valitseb suur konflikt selle vahel, mis tegelikult toimub, ja selle vahel, mis uudistes ja meedias toimub. Püüan põhimõtte-

Katja Novitskova näitus

„Kui sa vaid näeksid, mida ma su silmadega olen näinud. 2. aste“.
Kuraator Kati Ilves. Kumu 5. korrusel 23. veebruarist kuni 10. juunini.

liselt seda kompleksust jälgida, nii halvas kui ilusas vormis.

See ei ole optimismi või pessimismi küsimus, ma tahan lihtsalt jälgida, mis toimub. Tahan olla selle vastu tundlik, mitte realistlik. „Realism“ on selline laetud sõna. Sa võid öelda, et sa oled realist, aga tegelikult teed ikkagi mingid valikud. Või miks öelda lihtsalt, et asjad on, nagu nad on? Mida see tähendab? Kui asjad on, nagu nad on, ei tähenda see, et nad peavad sellisteks jääma. Kui sa ütled, et see on realistlik, see on loomulik, siis kas sa ütled,

et see peab nii jääma? Et naised on nõrgemad kui mehed? Kas see peab nii jääma? Kui nii on alati olnud, kas see tähendab, et see peab nii jääma? Milline tarbija sa ise oled? Püüad oma ökoloogilist jalajälge väiksenahoida? Oled endale uue iPadi ostnud selle asemele, mis ära varastati? Otsustasin, et iPad on nii mõttetu asi, et mul ei ole seda vaja. (Naerab.) Ma töötan päris arvutitega, mul pole iPadi vaja.

Ma juba lendan nii palju, et see ei ole kindlasti keskkonnasõbralik. Ja mul peab tervise pärast olema kor-

ter väga soe. Ma kütan hästi palju. Ja tervis ei luba mul ka vegan olla.

Kõik, mida ma teen, sööb tegelikult väga palju energiat. Internetis töötamine sööb väga palju energiat. Ja minu töövahendite ehk arvutite tootmine on ka keeruline ja mitmes mõttes kulukas protsess.

Kõigepealt tuleb aru saada, millistes protsessides sa osaled. Tuleb aru saada, millistest materjalidest on asjad tehtud ja kust need materjalid tulevad. Ja millise hinnaga nad tulevad. Ja kollektiivselt ning aeglaselt teeme me neid asju paremaks. Või vähemasti püüame teha. See on valulik protsess, pidev võitlus. Me tahame neid asju, aga me ei taha kaasnevaid tootmiserfekte. See on inimkonna paradoks.

Minu energiajalg on väga suur. Ka minu kunsti tegemine on väga halb keskkonnale. Kõik need kastid ja skulptuurid on väga rasked, kõik peavad lendama kogu aeg. Ma olen üks väike inimene, aga põletan energiat nagu üks väike firma. See on reaalsus. Peaksin elama maal ja joonistama isetehtud paberi peale. Ja pärast sellega ahju kütma.

Samas see ahju kütmine ei ole ka väga hea... Öhu kvaliteedile. Jah, mida vähem inimesi, seda vähem probleeme. Ja siis tulevad jälle väga keerulised küsimused ette.

Kuidas sulle istub kogu see sotsiaalne ja seltskondlik pool, mis kunstimaailmas tegutsemisega kaasneb? Avamised, esitlused, õhtusöögid kunstikogujatega, finissage'id jne?
See on mõttekas ja meeldib mulle ainult siis, kui minuga koos on ka üks või kaks head sõpra. Ma avastasin, et kui olen koos inimestega, kes teevad need olukorrad mu jaoks emotsionaalselt mugavaks, siis läheb kõik hästi. Kui ma olen seal lihtsalt selleks, et presenteerida midagi, ennast kunstibrändina – see oleks imelik ja ei anna mulle emotsionaalselt eriti midagi. Kui ma olen kontekstis, kus ma püüan midagi müüa, mingit ideed, või püüan mingit ressursi hankida, ja mul ei ole mugav olla oma kehas või ajus, siis asjad ka eriti ei toimi. Kui tuleb võrras inimene, kes ei saa mu tööst aru ja lihtsalt tahab minu käest midagi, siis ei ole see suhtlusolukord seda väärt.

Sellest ma olen ka viimase nelja aasta jooksul aru saanud. Et avamise ja avamise vahel on vahe. Otsustasin, et töötan inimestega, keda väga austan, kes on minu sõbrad või sõprade sõbrad. Siis ma saan hakkama. **Kuidas sind on puudutanud kogu möödunud aastal lahvatanud #MeToo kampaania? Kui palju sa kunstimaailmas näiteks soopõhise diskrimineerimisega kokku oled puutunud?**

Kunstimaailmas on samamoodi nagu igal pool mujal. Ma isegi ei tea, kust alustada ja milline näide tuua. Naiste teoste hinnad on endiselt meeste omadest madalamad. Enamiku galeriide kunstnike seas on rohkem mehi kui naisi. Represen-

◀◀ 49

tatsiooni küsimus - mida vähem on galeriides naiskunstnikke, seda vähem on neid turul, seda madalamad on nende tööde hinnad. Kunstiajalos on peamine rõhk meeste kunstil. Näiteks popkunstis oli ka naiskunstnikke, aga isegi mina ei tea neid korralikult, keegi ei ole mulle neist rääkinud.

Praegu asjad muutuvad. Ma tunnen väga palju edukaid naiskunstnikke. See on tore. Aga ikkagi on näha, et balans pole veel saavutatud.

Naiskunstnike puhul on surve, et sa pead olema kas hull või seksikas või... Pead kuuluma mingisse laht- risse. Kui sa oled

lihtsalt inimene, siis sellest ei piisa.

Mingil hetkel ma otsustasin, et ma ei oska olla *high society* elustiiliga inimene. Ma ei ole kunstiperekonnast, ma ei ole kunstikooliski korralikult käinud. Ma õpin asju käigu pealt. Ma ei ole elitaarse taustaga. Otsustasin ühel hetkel, et ma ei proovi olla keegi, kes ma ei ole. Ma olen Ida-Euroopast pärit noor nai-

ne, kes läks õppima välismaale, kui Eesti sai Euroopa Liidu liikmeks. Ja see tekitab mingeid hoiakuid. Sain aru, et mul ei hakka kunagi mugav olema Šveitsi kunstikogujate *dinner*'itel. Vahe selle vahel, millisest maailmas nemad tulevad ja mida nad esindavad, ja selle vahel, kust mina tulen ja kes ma olen, on lihtsalt nii suur. Vanad jube rikkad valged Šveitsi mehed väga konservatiivsest riigist. Ja siis meie siit Ida-Euroopast, teistmoodi korraldatud süsteemist, hoopis teise ajaloo- ga. Klass, sugu ja rahvus - need kõik mängivad kunstimaailmas rolli. Samamoodi nagu igal pool mujalgi. Ma isegi ei tea, mida täpselt see mõjutab, aga midagi see mõjutab.

Olgu, Eesti püüab praegu olla digiriik, mitte lihtsalt Ida-Euroopa riik. See annab natuke uut maitset juurde.

Ma olin täiesti *outsider* kümme aastat tagasi. Aeglaselt sain kunstimaailma sisse, aga ma ei saa kunagi olla täiesti sees, sest ma tulen siit, Eestist, Tallinnast, Lasnamäelt, ja mitte mõnest rikkast Šveitsi kunstiperekonnast. Aga see on okei. Väga paljud noored kunstnikud on samas seisus. Orienteerungi nüüd sellele, kellega ma tööd teen, kes need inimesed on. Keskendun sellele, mitte hierarhiale. Siis on asjad saavutatavad. Kui kõik naiskunstnikud teevad midagi koos, siis kogu see sooprobleem läheb ka natuke paremaks. Aeglaselt. Või kui teeme lihtsalt väga head kunsti kogu aeg, siis meid pannakse tähele.

Lõuna-Koreas hakkasid just olümpiamängud. Milline on sinu suhe spordiga?

Ma ei vaata enam sporti, olümpiamänge ka mitte ja ei tea sellest ausalt öeldes mitte midagi. Kunagi tundus, et olümpiamängud on suur ja haruldane üritus, nüüd vanusega läheb aeg kiiremini ja tundub, et jälle on olümpiamängud. Alles olid ja nüüd jälle! Miks meil on neid jälle vaja! (*Naerab*).

Kui käid koolis, siis ikka teed mingit sporti. Minu sport oli tennis. Mängisin Kadriorus tennist kaheksa aastat, aga mitte kunagi mõttega, et tahaksin profiks saada. Mängisin ka **Kaia Kanepiga** ühe matši.

Muidugi kaotasin!

VEEBILOENGUTE FÄNN: Katja Novitskova armastab YouTube'ist loodusdokumentaalfilme vaadata ja veebiloenguid kuulata.

ÕHUS

LIIVI LAOS

Hingesillad ehk väikese noole katkenud lend

L uuletaja Khalil Gibran on kirjutanud, et vanemad on vibud, millelt nende lapsed kui elavad nooled lendavad tuleviku poole. See on imekaunilt ja targalt öeldud. Kuid mis juhtub siis, kui väikese noole tee ootamatult katkeb?

Lein on meie ühiskonnas vahel tabu. Surm on tabu. Me ei kasuta isegi „suremise“ sõna enam, selle asemel öeldakse „lahkus“. Kaastundeavaldused ajalehtedes on muutunud enesereklaamiks. Arvutimängudest rääkimata. Tegelikuses ei ole meil seitset elu! Kui üks noor mees Radissoni katuselt tah- tis alla hüpata ja reaalselt elu ja surma vahel kõõlus, tegid inimesed teiselt poolt tänavat temast pilte... Surmast on saanud meelelahutus, surm müüb.

Mis saab aga inimesest, kes tegelikult surmaga kokku puutub? Õnneks on matused tehtud üsna lihtsaks. Need on kiiresti ja kergelt korraldatavad. Maksad ja saad teenuse. Inimene on maetud või kremeeritud. Kõik?

Tegelikult ei ole kõik. Lähedane läheb koju. Võib-olla üksi, võib-olla perega. Kui sureb vanem inimene, on see kuidagi ette arvatav. Oodatav. Aga ka siis on see ikkagi ootamatu. Tühjus, mis on nii tühi, et seda ei suuda sõnadesse pannagi. Kui sureb aga laps või noor inimene, kelle terve elu võiks veel ees olla, on peas la- viin küsimusi. Pigem mitte materiaalseid, vaid vaimseid. Kuhu satub hing ja mis meiega edasi juhtub? Siin leiab inimene endale selle, mis teda sel hetkel kõnetab. Usklikul inimesel

on lihtne, alati on lootus, et lähedane pääseb taevasse. Usust kaugemal olijal on raskem. Mis on õige, see selgub hiljem. Lapsevanemal on tihti aga sees ka süütunnet. Ta otsib põhjuseid ja kui neid ei leia, siis süüdistab vahel iseennast.

Lein on paratamatult mingil hetkel väga üksik asi. Leinast ei saa ka väga lähedased aru. Sellises olukorras suudab lohutada kas väga suure südamega inimene või see, kes on midagi sarnast läbi elanud. Vahel ei olegi vaja nõuannet, on vaja ärakuulamist.

Kusagilt on meeles mõte, et vanemad kaotanud laps on orb. Abikaasa kaotanud on lesk. Lapse kaotanud vanemate jaoks ei olegi sõna, sest see on liiga valus. Aga lapse kaotus ongi vist suurim hirm, mis ühel lapsevanemal on. Ja kui see juhtub, siis ei olegi sõnu...

Me elame niikaua, kuni meid mäletatakse.

Meie lapsed elavad niikaua, kuni neid mäletatakse.

Sel laupäeval toimub Tallinnas Oleviste kirikus juba kolmandat aastat järjest mälestusteenistus „Hingesillad“ lahkunud laste mälestuseks. 17. veebruaril kl 16 oodatakse teenistusele lapse kaotanud vanemaid ja perekondi, et koos saada lohutust muusikast ja jumalasõnast ning tunda, et inimene ei ole oma leinas üksi. Süütame küünlad nende mälestuseks, keda meiega enam ei ole, ja leiame ühiselt tuge sõnast ja muusikast. ●

Liivi Laos on üks „Hingesillad“ algatajatest.

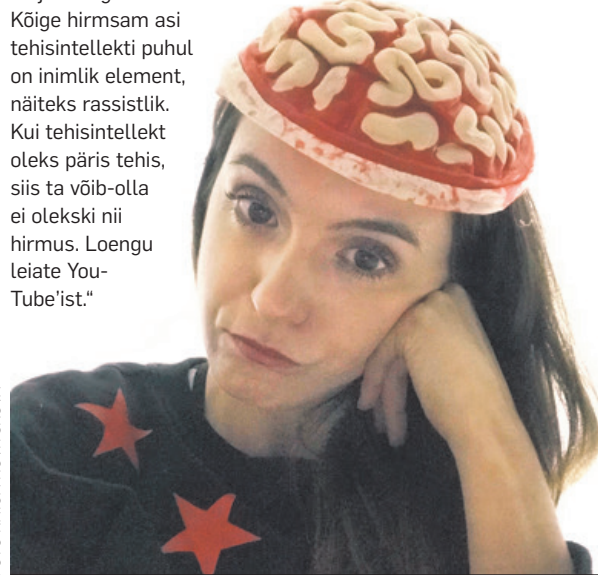
„Aeglaselt sain kunstimaailma sisse, aga ma ei saa kunagi olla täiesti sees, sest ma tulen siit, Eestist, Tallinnast, Lasnamäelt, ja mitte mõnest rikkast Šveitsi kunstiperekonnast.“

KATJA NOVITSKOVA SOOVITAB:

„Kate Crawfordi loeng „The Trouble with Bias“ võiks olla kõigile kasulik kuulata. Seal räägitakse sellest, kuidas tehisintellektis on olemas kõik sotsiaalsed ja inimlikud eelarvamused. See unustatakse sageli ära. Mõeldakse, et algoritm – see on realistlik, objektiivne asi, aga see pole päris nii. Tehisintellekt ei ole hirmus sellepärast, et see on tehis, vaid sellepärast, et väga inimlikud eelarvamused on seal sees, need on juba algoritmi koodis.

Kõige hirmsam asi tehisintellekti puhul on inimlik element, näiteks rassistlik. Kui tehisintellekt oleks päris tehis, siis ta võib-olla ei olekski nii hirmus. Loengu leiata YouTube'ist.“

FOTO KATJA NOVITSKOVA

Selle nädala Maalehes:

MAALEHE ILMATARGAD ENNUSTAVAD:
kevad tuleb eelmisest ilusam

Telli: lehed.ee/maaleht. Loe: maaleht.ee, digi.maaleht.ee